

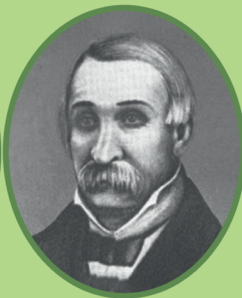
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА НАУКОВА
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА БІБЛІОТЕКА
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ АГРАРНОЇ НАУКИ, ОСВІТИ І ТЕХНІКИ

ІСТОРІЯ ОСВІТИ, НАУКИ І ТЕХНІКИ В УКРАЇНІ

матеріали
XX Всеукраїнської наукової конференції
молодих учених та спеціалістів

присвяченої ювілейним датам від дня народження
видатних учених в галузі аграрних наук, зокрема:
Георгія Миколайовича Висоцького (1865–1940);
Левка (Лева) Платоновича Симиценка (1855–1920);
Петра Івановича Прокоповича (1775–1850)

м. Київ, 21-22 травня 2025 року

УДК 93/94:37:001:63+62(477)(043)

*Друкується згідно з рішеннями вченої ради
Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН
(протокол № 5 від 29 травня 2025 р.)*

Історія освіти, науки і техніки в Україні: матеріали XX Всеукр. наук. конф. молодих учених та спец., присвяч. ювіл. датам від дня народж. видатних учених в галузі аграрних наук, зокрема: Георгія Миколайовича Висоцького (1865–1940); Левка (Лева) Платоновича Симиценка (1855–1920); Петра Івановича Прокоповича (1775–1850), Київ, 21–22 травня 2025 р. / НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки; наук. ред. В.А. Вергунов. – Вінниця, ТВОРИ, 2025. – 190 с.

ISBN 978-617-558-299-2

До збірника увійшли матеріали XX Всеукраїнської наукової конференції молодих учених та спеціалістів «Історія освіти, науки і техніки в Україні», присвяченої ювілейним датам від дня народження видатних учених в галузі аграрних наук, зокрема: Георгія Миколайовича Висоцького (1865–1940); Левка (Лева) Платоновича Симиценка (1855–1920); Петра Івановича Прокоповича (1775–1850).

Книга розрахована на науковців, істориків природознавства, аспірантів, докторантів, викладачів, спеціалістів аграрної науки та всіх, хто цікавиться історією розвитку вітчизняної сільськогосподарської дослідної справи.

СКЛАД РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Голова: **Вергунов В.А.**, д-р с.-г. наук, д-р іст.наук, професор, академік НААН;
Секретар: **Нижник С.В.**, канд. іст. наук, старший дослідник.

Члени:

Аннєнков І.О., канд. іст. наук, старший дослідник;
Аннєнкова Н.Г., д-р іст. наук, доцент;
Бей Р.В., д-р іст. наук, с.н.с, академік НААН;
Бородай І.С., д-р іст. наук, професор;
Демуз І.О., д-р іст. наук, професор;
Каштанова Т.В., канд. іст. н., старший дослідник;
Корзун О.В., д-р іст. наук, доцент;
Кучер В.І., д-р іст. наук, професор;
Підгайна Т.М., канд. іст. наук, старший дослідник;
Татарчук Л.М., канд. іст. наук, старший дослідник;
Уткін О.І., д-р іст. наук, професор;
Щебетюк Н.Б., д-р іст. наук, с.н.с.;
Юрчак Е.В., канд. іст. наук.

*Друкується згідно з рішеннями вченої ради
Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН
(протокол № 5 від 29 травня 2025 р.)*

ISBN 978-617-558-299-2

УДК 93/94:37:001:63+62(477)(043)

ЗМІСТ

ВІТАННЯ (Гадзало Я. М.)	3
ВІТАННЯ (Ющенко В. А.)	4
ВІТАННЯ (Кириленко І. Г.)	5
Вергунов В. А. ВИДАТНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПРИРОДОДОСЛІДНИК СВІТОВОГО ВИМІРУ АКАДЕМІК АН УРСР ТА ВАСГНІЛ Г.М. ВИСОЦЬКИЙ (ДО 160-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ).....	9
Ткач В. П. Г. М. ВИСОЦЬКИЙ – ВИДАТНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ВЧЕНИЙ, ЗАСНОВНИК СТЕПОВОГО ЛІСОЗНАВСТВА І АГРОЛІСОМЕЛІОРАЦІЇ.....	19
Самородов В. М. СИМИРЕНКИ: ЕПІЗОДИ ЗВ'ЯЗКІВ З ПОЛТАВОЮ.....	23
Демиденко Н. М. ПЕТРО ІВАНОВИЧ ПРОКОПОВИЧ (1775–1850) – ПАТРІАРХ ВІТЧИЗНЯНОЇ БДЖІЛЬНИЦЬКОЇ НАУКИ, ВИДАТНИЙ ПЕДАГОГ, БОГОСЛОВ.....	25

СЕКЦІЯ 1. Історія аграрної науки, освіти і техніки

Анненкова Н.Г. ОСТАННІЙ ДИРЕКТОР ОРЛОВЕЦЬКОГО ЦУКРОВОГО ЗАВОДУ ВЛАСНИКА КАРЛА КАЗИМИРОВИЧА ЛАНСКОРОНСЬКОГО.....	31
Апостол Т.М. ВИЯВЛЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ МІСЦЕВИХ ГОСПОДАРСЬКИХ СИСТЕМ ГУБЕРНСЬКИМИ ЗЕМСЬКИМИ УСТАНОВАМИ.....	33
Бачкала О. В. ДІЯЛЬНІСТЬ АНТОНІО ПАНІЦЦІ В БІБЛІОТЕЦІ БРИТАНСЬКОГО МУЗЕЮ.....	35
Бойко О. В., Щербак О. В. ХАРЧУК ІВАН ТЕРЕНТІЙОВИЧ – НАУКОВЕЦЬ І СЕЛЕКЦІОНЕР (1940–2000).....	36
Будник С. М. ДІЯЛЬНІСТЬ ЧЛЕНА-КОРЕСПОНДЕНТА ВАСГНІЛ В.Б. БАБУКА З РОЗРОБЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ МЕХАНІЗАЦІЇ ВИРОЩУВАННЯ І ЗБИРАННЯ КУКУРУДЗИ В УКРАЇНІ (1940–1960).....	37
Гребінь Я.В. «ТРИКУТНИК НАТУЗІУСА» В КОНТЕКСТІ ВЧЕННЯ ПРО ЕКСТЕР'ЄР СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН.....	39
Демуз І. О. ОСОБОВИЙ АРХІВНИЙ ФОНД ЧЛЕНА-КОРЕСПОНДЕНТА АН УРСР В. П. ЗОСИМОВИЧА (1899–1981 рр.) ЯК ДЖЕРЕЛО ДО ВИВЧЕННЯ НАУКОВОЇ БІОГРАФІЇ ВЧЕНОГО-АГРАРІЯ.....	42
Кандаурова О. Д., Петриченко Т. Л. ГЕОРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ ВИСОЦЬКИЙ – ОСНОВОПОЛОЖНИК НАУКИ ПРО ЛІС І ЛІСОВУ ДОСЛІДНИЦЬКУ СПРАВУ (ДО 160-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВЧЕНОГО).....	46
Кизим С. Л., Самородов В. М. ЦІКАВА ЗНАХІДКА З ІСТОРІЇ ПОЛТАВСЬКОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ТОВАРИСТВА – ВІДБИТОК ЙОГО ПЕЧАТКИ.....	48

СИМИРЕНКИ: ЕПІЗОДИ ЗВ'ЯЗКІВ З ПОЛТАВОЮ

Віктор Самородов,

доцент кафедри захисту рослин,

Полтавський державний аграрний університет (м. Полтава)

Нині про родину Смирєнків написано багато, але на жаль, географічний вимір їх життя та діяльності торкається головним чином Черкащини, Криму, Одеси та Києва. З огляду на це, хотілось би висвітлити їхні зв'язки з Полтавщиною.

Зазначимо, що найвідоміший із Смирєнків – Левко Платонович не раз бував у Полтаві, адже на проведених тут губернських сільськогосподарських виставках його садівничий заклад представляв як саджанці, так і досить великі колекції плодкових культур і винограду. Усі вони користувалися постійною увагою полтавців і виборювали високі та престижні нагороди.

Так, на виставці 1893 р., садовий заклад Л.П. Смирєнка був відмічений золотою медаллю Полтавського сільськогосподарського товариства за високоякісний посадковий матеріал «і за колекцію плодів із маточного саду з точним означенням сортів».

У 1907 р. Л. П. Смирєнко надіслав на виставку до Полтави 34 сорти винограду, які він культивував у своєму розсаднику. Це вразило і зацікавило відвідувачів та дало неабиякий поштовх для розвитку виноградарства у Полтаві. Не менш вдало млієвський виноград експонувався на виставці 1909 р. При цьому було відмічено, що він не поступається кримським сортам, за що і був удостоєний найвищої нагороди. Взагалі ж, виставка 1909 р., одна із найбільш масових та знакових не лише для Полтави, а і для усієї Полтавщини, принесла розсаднику Л. П. Смирєнка найбільшу кількість золотих медалей. І не тільки за згаданий виноград, а і за колекції груш та яблунь. Усі залучені до їхньої оцінки експерти відмічали бездоганність сортової атрибуції плодів та їх типовість. З огляду на це, було вирішено відмітити медалями (малими срібними) співробітників, які найбільш доклалися до помологічної роботи: Ф. І. Литвина, Г. П. Сагача та В. І. Юрика.

Одну із наукових розвідок Л. П. Смирєнка у 1897 р. надрукував часопис Полтавського сільськогосподарського товариства «Хуторянин». Вона викликала інтерес відгуки читачів. Взагалі ж, це видання багато років поспіль рекламувало посадковий матеріал розсадника Л.П. Смирєнка та його здобутки на різних виставках та ярмарках і навіть рецензію на книгу «Крымское промышленное плодоводство».

Слід відзначити, що у Полтаві у згадані часи жив славетний художник Г.Г. Мясоедов. Він був пристрасним садівником та колекціонером плодкових культур. У 90 – х роках ХІХ ст. Григорій Григорович разом із своєю дружиною – Ксенією Василівною Івановою багато разів бували в гостях у Л. П. Смирєнка у Млієві. При цьому вони з натури виконували кольорові малюнки плодів зібраних там кращих сортів до атласу – додатку знаменитої праці Левка

Платоновича «Крымское промышленное плодоводство».

Дружні контакти мав великий український садівник з іншим відомим полтавцем – всесвітньознаним письменником та правозахисником Володимиром Короленком. Вони зналися ще з часів етапу в сибірське заслання: В. Г. Короленко був старостою в одній групі, а Л. П. Смиренко – в іншій.

Перша дружина Левка Платоновича Альдона Емилівна Грузевська – Смиренко теж була пов'язана з Полтавою. Польська дворянка, знана революціонерка, познайомилася зі своїм чоловіком під час їхнього заслання. Власне їй Л.П. Смиренко зобов'язаний життям. Тоді Левко Платонович дуже захворів на суглобний ревматизм, скарбут та тиф. Хвороби ледве не довели його до смерті і лише піклування та ретельний догляд Альдони, яка за фахом була медиком, врятували його. Левко Платонович із Альдоною Емилівною мали трьох дітей, серед них і сина Володимира – майбутнього послідовника справи свого батька та не менш знаного розбудовника національного садівництва.

На жаль, вже після народження Володі батьки розлучилися, і син разом із матір'ю та старшим братом і сестрою жили в Полтаві. Цей період охоплював вісім років (1896–1903 рр.). Альдона Емилівна, стараннями В.Г. Короленка, стала активною діячкою створеної у 1895 р. Полтавської громадської (нині обласної універсальної наукової) бібліотеки. Тут вона прислужилася Першому відділенню, була активною дарувальницею книжок до його фондів, а також річною передплатницею бібліотечного абонименту. Можемо припустити, що разом з нею у книгозбірні бували і її діти, надто молодший син Володя. Цікаво й те, що у Полтаві за нашими даними навчалася донька Смиренків Тетяна та син Володимир. Останній – у Полтавській чоловічій гімназії, правда, її він не закінчив. У 1904 р. Володя із матір'ю полишають Полтаву і переїзять до Києва.

Та у Полтаві йому ще доведеться побувати. Вже ставши знаним та авторитетним науковцем, Володимир Левкович, піклуючись про забезпечення вітчизняного плідівництва професійними кадрами, вів викладацьку роботу як професор новоствореного із його участю Полтавського плодово-ягідного інституту (1929-1931рр.). Саме тут вчений разом із колегами і студентами розпочав роботу із сортовивчення та селекції. Згодом багато кого із них він згуртує для роботи в Млієві, де вони стають творцями шедевр української селекції – сорту яблуні Слава Переможцям. Багато із отриманих у Полтаві експериментальних даних В.Л. Смиренко використовував при написанні своєї знаменитої монографії «Часткове сортознавство плодових рослин». Ця його праця через низку причин була надрукована лише в 1995р.

Осмилюючи викладене, бачимо, що декілька поколінь подвижників вітчизняного плідівництва – Смиренків мали тісний зв'язок із Полтавою. У подальшому це повинно бути відображено в їх біографіях, а також в історії аграрної науки і освіти.